

SYNERGIA W ARCHITEKTURZE. TOŻSAMOŚĆ NOWEGO MIASTA UZDROWISKOWEGO

DOI: 10.37660/integr.2020.6.2.8

WPROWADZENIE

W publikacji przedstawiono rozwijającą się od 2015 roku współpracę pomiędzy Politechniką Lubelską, reprezentowaną przez SPA (Samodzielną Pracownię Architektoniczną z Wydziału Budownictwa i Architektury), a jednostkami samorządu lokalnego w rejonie Polski wschodniej. Autora opracowania zainspirowała koncepcja organizacji warsztatów studenckich prof. dr. inż. Zbigniewa Bacia podczas odbywających się we Wrocławiu warsztatów „HABITATY 2014” oraz konferencji naukowej w których autor brał udział z asystentami arch. Piotrem Gleniem oraz arch. Aleksandrą Jarocką-Mikrūt.

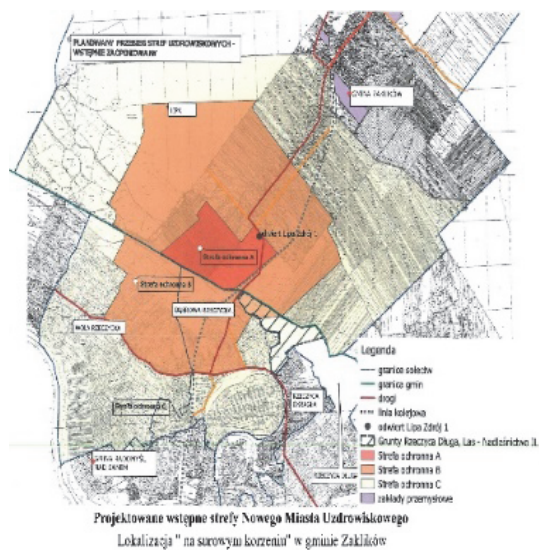
W 2015 roku SPA rozpoczęło aktywne warsztatowe kształcenie studentów oraz organizację konferencji „Synergia w architekturze”. Najpierw odbył się wyjazd studialny na „EXPO” w Mediolanie. Następnie w Zamościu zorganizowano studenckie warsztaty *Przekształcenia terenów wokół Rotundy*¹ (23-26 września 2015), w 2017 roku warsztaty *Koncepcja Węzła Komunikacyjnego PKP-Bus-Rower*, natomiast w 2018 roku *Plac Melchiora Stefandesa – rewitalizacja*. W 2019 roku SPA było organizatorem międzynarodowej konferencji *Miasta wpisane na listę UNESCO. Poszanowanie Dziedzictwa* pod patronatem UNESCO (Polski Komitet UNESCO), międzynarodowych warsztatów *Rewitalizacja Pałacu Zamojskich na Centrum Kongresowo-Hotelowe* z grupami studentów uczelni z Polski, Włoch, Litwy i Ukrainy. W kolejnych miastach uczestniczono w warsztatach edukacyjnych i w konferencji *Pamięci Hetmana Sł. Żółkiewskiego – Żółkiewka 2016 r.* oraz w warsztatach – *Koncepcja Ośrodka rehabilitacyjnego z częścią hotelową – Woźuczyn Cukrownia* w 2017 r. W latach 2017–2019 w Zaklikowie prowadzono prace badawcze pod kierunkiem autora, dotyczące procesu integracji (miasto po 150 latach odzyskuje prawa miejskie), roli i znaczenia architektury w kształtowaniu miasta zwartego, studiów i analiz projektowych dla nowego miasta uzdrowiskowego.

ZAKLIKÓW

Otrzymał prawa miejskie magdeburskie 9 kwietnia 1565 roku, z nadania króla Zygmunta Augusta. Miasto lokowano „na surowym korzeniu” – na gruntach wsi Zdziechowice. Otrzymało swoją nazwę od założyciela i właściciela Stanisława Zaklika z Czyżowa herbu Topór. W kolejnych latach miasto rozwijało się w woje-

dr hab. inż. arch. Jan Wrana prof. uczelni PL, <https://orcid.org/0000-0002-4884-0418>
Zakład Projektowania Architektury, Katedra Architektury Współczesnej, Wydział Budownictwa i Architektury, Politechnika Lubelska, j.wrana@pollub.pl

¹ J. Wrana, 2016. Synergia w nieidealnym „mieście idealnym” – próby integrowania Zamościa. Wydział Budownictwa i Architektury, Wydawnictwo Budownictwo i Architektura, Lublin.

Uzdrowisko, pow. strefy „A”, 91,04% pow. biologiczna

1. Nałęczów 134 ha, 75% pow. biologiczna
2. Duszniki-Zdrój 210 ha, 79% pow. biologiczna
3. Iwonicz-Zdrój 155 ha, 89% pow. biologiczna

4. Supraśl 151 ha, 76% pow. biologiczna
5. Uniejów 156 ha, 97% pow. biologiczna
6. Wieniec-Zdrój 120 ha, 98% pow. biologiczna

Rys. 1. Projektowane wstępne strefy – kolor czerwony strefa „A” (115 ha), „lokalizacja na surowym korzeniu”

Fig. 1. The planned preliminary zones "A" (115 ha) new health resort town "foundation in crude a race"

nicze klimatu z 2009 r. oraz b) świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze surowca leczniczego, swoistej wody mineralnej z odwiertu „Lipa Zdrój-1”. Należy przypomnieć że podczas poszukiwań złóż naturalnych w drugiej połowie XX w. natrafiono na bogate zasoby surowca leczniczego w miejscowości Lipa gmina Zaklików.

wództwie lubelskim, współpracując z jego stolicą. Po upadku Napoleona w roku 1815 miasto znalazło się w granicach Królestwa Kongresowego, pod patronatem rosyjskim. W 1869 roku po upadku powstania styczniowego utraciło prawa miejskie. Odzyskało je dopiero w 2014 r.

Od 2016 roku rozwija się współpraca z Urzędem Miejskim Zaklikowa, która wypełnia obecnie rolę uczelni na rzecz rozwoju regionalnego². Podczas warsztatów, które odbywały się 3–9 lipca 2016 roku, prowadzono konstruktywne dyskusje z mieszkańcami, przedstawiono wyniki prac naukowo-badawczych obejmujących modernizację Miejskiego Domu Kultury, a podczas kolejnego spotkania (24 listopada 2016 r.) – przekształcenia funkcjonalne Rynku.

W marcu 2017 roku strony podpisały dokument o współdziałaniu³ na rzecz powstania Nowego Miasta Uzdrawiskowego (w konsekwencji uzyskanie koncesji dla eksploatacji odwiertu Lipa Zdrój-1. Do podpisanego porozumienia Urząd Miasta przedstawił: a) świadectwo potwierdzające właściwości lecz-

² J. Wrana, A. Fitta-Spelina, 2017. Razem dla spójnego miasta. Zjawisko synergii na przykładzie współpracy Politechniki Lubelskiej i Urzędu Miasta Zaklikowa. PRZESTRZEŃ – URBANISTYKA – ARCHITEKTURA, nr 1, s. 217–232. *Z teoretyczną wiedzę akademicką wiąże się jej praktyczna, stosowana strona, czyli komercjalizacja: powstawanie i wdrażanie innowacji technologicznych oraz tworzenie nowych produktów i procesów.*

³ M. Szmit, 2012. Rola uczelni wyższych w procesie rozwoju regionalnego: studium przypadku. [W:] Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy – modernizacja dla spójności społeczno-ekonomicznej, M. Woźniak (red.). Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego, nr 18, s. 229. Obecnie rola uczelni najczęściej rozpatrywana jest na czterech płaszczyznach – jako jednostki ekonomicznej, producenta wiedzy, instytucji kształcącej kapitał ludzki oraz instytucji będącej „aktorem regionalnym”.

W dokumentacji z tamtego okresu przedstawiono wyniki badań wody z odwiertu w tej miejscowości: „Lecznicza woda mineralna, swoista 0,33% siarczana, wapniowa, sodowa, siarczkowa” o znakomitym składzie i możliwościach leczniczych. Po kilkunastu konsultacjach Ministerstwo Zdrowia (Departament Organizacji i Ochrony Zdrowia) wstępnie zaakceptowało przebieg stref: „A” – kolor czerwony, „B” – kolor pomarańczowy i „C” – kolor żółty (rys. 1).

OPRACOWANIE KONCEPCJI URBANISTYCZNEJ ZAGOSPODAROWANIA TERENU PLANOWANEJ STREFY „A” OCHRONY UZDROWISKOWEJ. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE

Tradycja miejsc uzdrowiskowych sięga w Polsce 1132 r., w którym pojawia się wzmianka o uzdrowisku Cieplice Zdrój. Obecnie w Polsce działa blisko 50 głównych uzdrowisk statutowych (oraz wiele miejscowości o walorach potencjalnie uzdrowiskowych). Planowane uzdrowisko Lipa Zdrój ma doskonałe proporcje powierzchni biologicznie czynnej.

Dla zleconego przez Urząd Miasta i Gminy Zaklików zakresu prac określonego w zawartej umowie autor publikacji kompletuje zespół projektowy do wykonania dwóch koncepcji⁴.

Dostępność komunikacyjna

Projektowane uzdrowisko Lipa zlokalizowane jest przy ważnych ciągach komunikacyjnych (kołowych, kolejowych):

- drodze wojewódzkiej DW 855, relacji: Oblęcín – Stalowa Wola,
- drodze krajowej DK 74, w kierunku Kielc oraz Kraśnika (pośrednio także Lublina),
- drodze krajowej DK 77, w kierunku Sandomierz oraz Przemyśla,
- linii kolejowej nr 68, relacji: Lublin – Stalowa Wola – Rozwadow – Przeworsk.

Uwarunkowania prawne związane z funkcjonowaniem uzdrowiska

Ustawa z dnia 28.07.2005 r. *O lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych* definiuje pojęcia określające lecznictwo uzdrowiskowe i jego formy oraz obszary spełniające kryteria właściwe do ustanowienia takiej formy leczenia.

Uwarunkowania rozwoju funkcji uzdrowiskowych

Ważnym elementem krajobrazu gminy Zaklików są rozległe lasy, bogate florystycznie, charakteryzujące się dostępnością, co stanowi dodatkowy walor turystyczny.

Wybitne walory przyrodnicze i krajobrazowe stały się podstawą do objęcia niemal całej powierzchni gminy Zaklików różnymi formami ochrony przyrodniczej i krajobrazowej. Część ustanowionych form ochrony obejmuje swoim zasięgiem także obszar przyszłego uzdrowiska Lipa.

⁴ Zespół do wykonania koncepcji 2: Opracowanie koncepcji funkcjonalnej Zakładu Balneologicznego (przychodnia z zabiegami leczniczymi w strefie uzdrowiskowej) – etap I (przedrealizacyjny uzdrowiska, rozwiązania alternatywne): główny projektant: dr hab. inż. arch. Jan Wrana, prof. uczelni PL, projektant: mgr inż. arch. Konrad Opasała. Dokumentacja wykonana przez zespół autorski została przekazana zamawiającemu w grudniu 2018 r.

Właściwości lecznicze klimatu

urząd Miasta Zaklikowa gmina Zaklików pozyskał potwierdzenie leczniczych właściwości wody mineralnej z odwiertu wykonanego w miejscowości Lipa oraz właściwości leczniczych klimatu w tej miejscowości;

- Świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze klimatu miejscowości Lipa z 02.07.2013 r. – potwierdza właściwości lecznicze klimatu miejscowości Lipa w od- niesieniu do: chorób układu oddechowego, narządu ruchu i stanów po- zaurazowych, chorób neurologicznych oraz zaburzeń układu termoregulacyj- nego;
- Świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze naturalnego surowca lecz- niczego – wody mineralnej swejstwej z odwiertu „Lipa Zdrój-1” na terenie miej- scowości Lipa, gmina Zaklików – potwierdza, że woda mineralna siarczanowa, wapniowa, sodowa i siarczkowa z odwiertu „Lipa Zdrój-1” ma właściwości lecz- nicze w leczeniu chorób: skóry, tkanki łącznej, układu ruchu, układu nerwowe- go, układu krążenia i współczesnych chorób cywilizacyjnych.

Z uwagi na swój skład woda ta może być wykorzystywana do kąpieli leczniczych (balneoterapia) – teza przyjęta przez zespół⁵ we I etapie przedinwestycyjnym „Laboratorium”.

KONCEPCJA ZAGOSPODAROWANIA STREFY „A” OCHRONY UZDROWISKOWEJ

Założenia funkcjonalno-przestrzenne dla strefy „A”

Dla prawidłowego rozwoju i docelowego przekształcenia obszaru ochrony uzdrowiskowej w uzdrowisko niezbędne jest zrealizowanie szeregu inwestycji zlokalizowanych w strefie „A” (rys. 2).

Rys. 2. Wstępna koncepcja planu zagospodarowania strefy „A”; realizacja planowana w III etapach

Fig. 2. The concept of the Zone „A” of the new heath resort in three stages

W koncepcji zaproponowano budowę następujących obiektów uzdrowskowych:

- I etap – realizacja zakładu balneologicznego (przychodnia zdrowia z wannami leczniczymi) wraz z towarzyszącym obiektem usługowym służącym obsłudze kuracjuszy; teren wskazany przez Ministerstwo Zdrowia dla strefy „A” uzdrowiska (rys. 1, kolor czerwony, o powierzchni 115 ha (o powierzchni biologicznie czynnej 91,04% na 1 kuracjusza/turystę (ponad 500 m²) porównaliśmy z kilkoma aktywnymi uzdrowiskami:

⁵ Zespół projektowy koncepcji 1: Opracowanie Koncepcji Urbanistycznej Zagospodarowania Terenu, Planowanej strefy „A” Ochrony Uzdrawiskowej (Rozwiązania Alternatywne oraz Koncepcji Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Strefy „A” Uzdrawiska „Lipa”: główny projektant: dr hab. inż. arch. Jan Wrona, prof. uczelni PL, projektant: mgr inż. arch. Katarzyna Świącicka-Brzozowska, planista: mgr inż. Ewa Banach, asystent: inż. arch. Magdalena Olszak, asystent: mgr inż. arch. Izabella Turkiewicz-Burzak, autor modelu biznesowego: mgr Jarosław Duda.

- II etap – realizacja zakładów leczenia uzdrowskowego, takich jak: szpitale uzdrowskowe, obiekty przyrodolecnicze i sanatoryjne oraz obiektów administracji uzdrowska i obiektów usługowych (usług kultury, gastronomii), a także bazy noclegowej dla kuracjuszy;
- III etap – realizacja kolejnych obiektów leczniczych i usługowych oraz miejsc rekreacji i wypoczynku, takich jak: tereny sportowe, zbiornik wody z przystanią wodną, ścieżki rowerowe, wypożyczalnia sprzętu sportowego, amfiteatr oraz inne obiekty kultury.

Pierwszym obiektem planowanym do realizacji we wstępnej fazie organizacji uzdrowska jest zakład balneologiczny (rys. 3). Zamierzeniem władz gminy jest, aby na początku działalności sanatorium uruchomiony został zakład leczniczy, który będzie pełnił swoje usługi dla kuracjuszy i turystów. Zakład ma działać na zasadzie przychodni zdrowia z wannami leczniczymi. Przybywający kuracjusze w pierwszym etapie funkcjonowania sanatorium korzystać będą z bazy noclegowej oferowanej przez ośrodki wypoczynkowe funkcjonujące na terenie gminy oraz prowadzone przez miejscową ludność pensjonaty i gospodarstwa agroturystyczne. Zamierzeniem władz gminy jest, aby uruchomienie funkcji sanatoryjnych na obszarze gminy stało się także przyczynkiem do rozwoju różnych form usług turystycznych, prowadzonych przez jej mieszkańców.

Rys. 3. Laboratorium – zakład balneologiczny nr 3 (przychodnia) – budynek 2-kondygnacyjny (test przedinwestycyjny)

Fig. 3. The launch of the Stage 2-buildings 3 (Laboratory – Balneological Institute), a part of the development plan (pre-investment test)

KONCEPCJA ZAKŁADU BALNEOLOGICZNEGO. PRZYCHODNIA ZDROWIA

Zakład balneologiczny zaprojektowany został na działce nr ew. 525/2 o powierzchni ok. 3000-3500 m², która zostanie wydzielona z obecnej działki 525/1. Budynek umieszczono od strony drogi wojewódzkiej w odległości ok. 12 m od niej (fragment zagospodarowania terenu).

Obiekt nr 3⁶ zaprojektowany został jako obiekt uzdrowskowy o funkcji zakładu balneologicznego (przychodni zdrowia z wannami leczniczymi). Podstawowym przeznaczeniem obiektu będą kąpiele wodne leczenie uzdrowskowe, tj. balneoterapia. Budynek zakładu będzie stanowił załączek uzdrowska klimatyczno-zdrojowego. Został zaprojektowany z myślą o systemie leczenia otwartego, a zatem pacjenci skorzystają z zakładu dochodząc lub dojeżdżając do przychodni zdrojowej. Rozwiązanie to spowoduje powstawanie infrastruktury pokoi noclegowych, pensjonatów, domów wczasowych i hoteli.

Dodatkowy obiekt nr 4 będzie pełnił funkcje obiektu referencyjnego, gdzie będzie można zaprosić zainteresowanych korzystaniem z uzdrowska, a nawet zorganizować konferencję oraz plenery propagujące nową inwestycję i jej możliwości.

⁶ Koncepcja funkcjonalna Zakładu Balneologicznego (przychodnia zdrowia z wannami leczniczymi). Rozwiązanie alternatywne, arch. J. Wrana (główny projektant), arch. K. Opasała, 2018.

KONCEPCJA PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO (ETAP II)

Opisane powyżej obiekty nr 3 Laboratorium – zakład balneologiczny oraz 4 – usługowo-promocyjny są przewidziane w I etapie, w okresie przygotowań i promocji nowego miasta uzdrowskiego (rys. 4).

W drugim etapie (inwestycyjnym) zakładana jest budowa zespołu 15 obiektów lecznictwa uzdrowskiego zlokalizowanych na obszarze pozostającym we władaniu gminy. Grupę obiektów leczniczych stanowić będą szpital uzdrowski, sanatorium i obiekt przyrodolecniczy. Obiekty towarzyszące to: pawilon restauracyjny, obiekt kultury, miejsce skupienia i 3 obiekty usługowe (rys. 5).

Rys. 4. Konceptcja planu zagospodarowania strefy „A” nowego miasta uzdrowskiego etap II z wizualizacją

Fig. 4. The concept of Master Plan of the Stage 2 Zone „A” of Lipa-Zdrój health resort with visualization

Rys. 5. Konceptcja miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

Fig. 5. Conception of Development Master Plan

na pełne zagospodarowanie strefy „A”. W trzecim etapie zakłada się jest zagospodarowanie kolejnych 70 ha terenu i realizację kolejnych 23 obiektów.

Proponowane obiekty to: obiekty lecznicze (szpitale uzdrowskie, sanatorium, zakłady przyrodolecnicze), tereny sportowe i rekreacyjne z zespołem boisk, zbiornik wody z przystanią, wypożyczalnię sprzętu sportowego, urządzenia rekreacyjne w zieleni parkowej oraz obiekty usługowe (restauracyjne i kultury).

Obiekty pomocnicze, administracyjne i noclegowe proponowane do realizacji na tym etapie to kompleks trzech budynków dla administracji sanatorium i bazy noclegowej z parkingiem centralnym, obiekt dla obsługi terenu (służb technicznych i komunalnych), budynek informacji dla osób przybywających do sanatorium oraz budynek przystanku piesiadkowego przy granicy z drogą powiatową oraz stacją kolejową.

Ostatni, trzeci etap realizacji przedsięwzięcia obejmuje zagospodarowanie terenów położonych najdalej od traktu komunikacyjnego, na północ od stref realizowanych w pierwszym i drugim etapie. Są to tereny pozostające obecnie we władaniu osób prywatnych i na pozyskanie ich do lokalizacji kolejnych obiektów sanatoryjnych konieczny będzie dłuższy okres. Stąd założeniem koncepcji jest etapowanie realizacji przedsięwzięcia, co pozwoli na uruchomienie funkcji sanatoryjnych i rozpoczęcie funkcjonowania sanatorium w miarę szybko, bez konieczności oczekiwania

ZASADY KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI UZDROWISKA

Koncepcję funkcjonalno-przestrzenną strefy ochrony uzdrowskiej „A” nowego uzdrowskiego „Lipa” sformułowano, przyjmując następujące zasady:

- realizacja uzdrowska na terenie nie zainwestowanym zapewni wymagane ustawą o lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskach i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich zachowanie odpowiedniej wielkości terenów zielonych, która wynosi dla strefy „A” nie mniej niż 65% powierzchni strefy. Stąd zasadna jest propozycja gminy ulokowania strefy ochronnej „A”;
- obszar, na którym proponowana jest lokalizacja obiektów uzdrowskich, stanowi kluczową lokalizację z akcentowaną kompozycją zwartego ciągu uzdrowskiego. Przyjętą zasadą kształtującą tożsamość nowego powstającego miasta jest „wpisany w wielohektarowy zalesiony teren układ urbanistyczny w formie »bukietu wiosennego kwiatów (obiektów i usług leczniczych), ułożonego na życiowej gałęzi/natury snującej się (z miejscami do aktywnej/rekreacji) i symbolizującej miejsce sprzyjające odnowie vitalnej””. Teren ten otoczony będzie maksymalnie dużymi terenami zieleni;
- zabudowa uzdrowska winna powstawać nie tylko wokół terenów leśnych, przekształconych i użytkowanych jako park leśny, ale również wewnątrz leśnego parku uzdrowskiego. Koncepcja zakłada stworzenie warunków do bezpośredniego kontaktu kuracjuszy z przyrodą, w tym z wykorzystaniem unikatowych właściwości lokalnego klimatu.

Leśny park uzdrowski

Walory przyrodnicze i krajobrazowe tego terenu predysponują obszar otaczający przyszłe obiekty sanatoryjne do stworzenia dużej zielonej przestrzeni rekreacyjnej w formie leśnego parku uzdrowskiego. Ukształtowanie tego terenu z przewagą powierzchni o łagodnym nachyleniu sprzyja budowaniu ciekawych kompozycji ścieżek spacerowych.

Zasady kształtowania architektury

Należy dążyć do tego, aby przyszłe uzdrowsko „Lipa” uzyskało wyjątkowy, niepowtarzalny, charakterystyczny dla siebie wyraz architektoniczny, uwzględniający jednolity detal, proporcje i materiał budowlany. Skala (wielkość), bryła i wyraz architektoniczny głównych obiektów uzdrowska powinny nawiązywać do zdefiniowanych w ogólnym zakresie w ramach niniejszej koncepcji.

PRACA DYPLOMOWA – NOWY OBIEKT SANATORYJNY W STREFIE „A” ZAPLECZA UZDROWISKA (stopień magisterski, autor: inż. arch. Magdalena Olszak⁷)

Dyplomantka, uzasadniając wybór tematu pracy, pisze na wstępie: *Wybór tematu pracy dyplomowej jest związany przede wszystkim z chęcią zmierzenia się z dużym założeniem projektowym, jakim jest sanatorium uzdrowskie. Na lokalizację wybrano miejscowość posiadającą duży potencjał, by stać się miejscowością uzdrowską poprzez wzgląd na występowanie mineralnych wód posiadających właściwości lecznicze. Ponadto na jej terenie znajdują się znaczących rozmiarów niezagospodarowa-*

⁷ Promotorem pracy dyplomowej był autor publikacji. Praca uzyskała ocenę 5 z wyróżnieniem, uczestniczy obecnie w wystawie prac dyplomowych 2018/2019 w budynku Wydziału Budownictwa i Architektury Politechniki Lubelskiej.

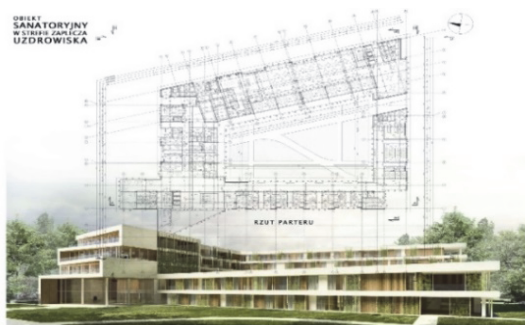
ne tereny przeznaczone pod lokalizację uzdrowiska. Niniejszy projekt architektoniczny odpowiada na rzeczywiste potrzeby miejscowości, podejmując próbę wykorzystania naturalnych walorów opracowywanego obszaru, które sprzyjają rozwojowi gospodarki w zakresie działalności leczniczej oraz świadczenia usług opieki zdrowotnej.

Powierzchnia użytkowa 9 622,2 m², Powierzchnia całkowita 13 746,78 m²
 Powierzchnia zabudowy 3 297,00 m² Kubatura 52 107 m³
 Zasada kompozycji – „Obiekt wpisany w krajobraz obrzeża Parku Zdrojowego” (rys. 6)

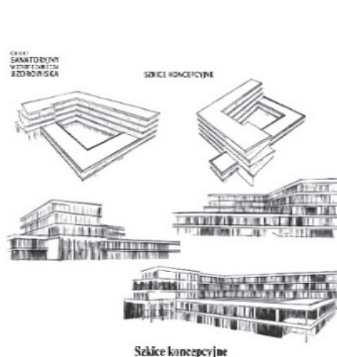
Obiekt sanatoryjny w strefie zaplecza uzdrowiska (patio)

a

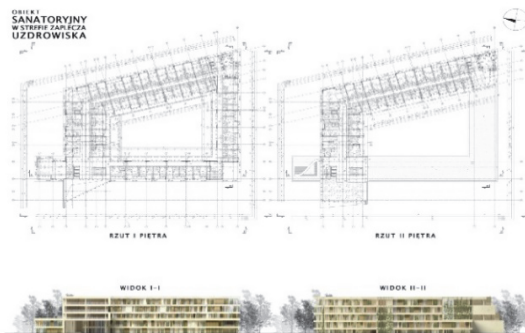
Rzut parteru (z widokiem sanatorium)

b

Szkice koncepcyjne

c

Rzut I piętra, Rzut II piętra (+ elewacje Widok I-I, Widok II-II)

d

Rys. 6. Obiekt sanatoryjny w strefie zaplecza uzdrowiskowego, praca dyplomowa – stopień magisterski mgr inż. arch. Magdaleny Olszak, obrona grudzień 2019 r., promotor arch. Jan Wrana; a – patio, b – rzut parteru z widokiem sanatorium, c – szkice, d – rzuty (I i II piętro oraz widoki elewacji I-I II-II)

Fig. 6. A health resort building in the back zone of the health resort (Master's degree thesis of Magdalena Olszak under the supervision of arch. Jan Wrana (author of the publication), a – patio, b – ground floor with view of building, c – sketches, d – first and second floor and view of elevations

Układ parkingów i komunikacji

W celu poprawnego powiązania uzdrowiska z siecią dróg zewnętrznych oraz zagospodarowania przestrzeni strefy „A” projektuje się wyodrębnienie strefy wjazdowej, obejmującej obszar recepcyjny uzdrowiska. Obszar położony w strefie „recepcyjnej” uzdrowiska należy traktować jako teren o prestiżowej lokalizacji. Realizacja strefy wjazdowej winna nastąpić w drugim etapie. Dla osób przyjeżdża-

jących do sanatorium komunikacją autobusową lub kolejową zlokalizowano przy południowej granicy strefy przystanek przesiadkowy w bezpośrednim sąsiedztwie drogi powiatowej, w bliskiej odległości od traktu kolejowego.

Informacja o zakładanej infrastrukturze poszczególnych etapów projektowych dla ich realizacji w strefie „A” uzdrowiska Lipa

Ze względu na to, że na całym obszarze przeznaczonym pod uzdrowskowe strefy „A”, „B”, „C” jest brak odpowiedniej infrastruktury technicznej, zakłada się w strefie „A” etap I i II – projektowanie lokalnej infrastruktury obsługi (mediów) oraz obiektów kubaturowych i dróg.

PODSUMOWANIE

Inicjując synergiczny dialog podczas spotkań z samorządami i mieszkańcami miast Polski wschodniej, prowadząc równolegle warsztatowe kształcenie studentów oraz spinając wiedzę na konferencjach naukowych z cyklu „Synergia w architekturze” z praktycznym jej doskonaleniem w prowadzonych projektach, uzyskaliśmy unikalną szansę na wdrożenie procesu badawczego oraz interdyscyplinarnych analiz, kreując w czystym naturalnym krajobrazie: integrację sztuki i techniki w architekturze i urbanistyce. Wymagający krajobraz nowego uzdrowiska umożliwił kreację architektury i urbanistyki w symbiozie z otaczającym drzewostanem rozległych lasów oraz wypełnił „tożsamość nowego miasta uzdrowskiego” z założenia dla regeneracji zdrowia w leczeniu chorób: skóry, tkanki łącznej, układu ruchu, układu nerwowego, układu krążenia i współczesnych chorób cywilizacyjnych oraz aktywnej rekreacji ruchowej w projektowanym parku zdrojowym, z wykorzystaniem w obiektach nowych technologii ograniczających zużycie energii elektrycznej, ciepłej wraz z redukcją emisji CO₂⁸. Z uwagi na swój skład woda (z odwiertu) może być wykorzystywana do kąpieli leczniczych (balneoterapia), i właśnie tę formę leczenia zaproponowano w koncepcji jako przewidzianą do realizacji w pierwszym etapie zagospodarowania uzdrowiska.

LITERATURA

- [1] Broniowski A., 1870. Balneografia krajowa: Swoszowice w roku 1869. Drukarnia „Czasu”, Kraków.
- [2] Hermaniuk J., 2010. Innowacyjny Klaster Zdrowie i Turystyka „Uzdrowiska-Perły Polski Wschodniej” – cele, działania, rezultaty. [W:] Współczesne trendy funkcjonowania uzdrowisk – klastering, J. Hermaniuk, J. Krupa (red. nauk.), Instytut Gospodarki Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, Rzeszów.
- [3] Konarzewski D., Kawulok M., 2009. Od wsi do uzdrowiska: dziedzictwo architektoniczne Wisły. [W:] Dziedzictwo architektoniczne Wisły, materiały do monografii Wisły, Urząd Miasta Wiśla, nakładem Galerii „Na Gojach”.
- [4] Łazarkowie M. i R., 2007. Uzdrowiska w Europie: teraźniejszość i rys historyczny. Wydawnictwo Akademickie Wyższej Szkoły Społeczno-Przyrodniczej im. Wincentego Pola, Lublin.

⁸ J. Wrana, W. Struzik, 2019. Badania dla uzyskania wysokiej jakości powietrza w architekturze. Przykład – „WICA” Wschodnie Innowacyjne Centrum Architektury, przestrzeń i FORMA, no 40, Czasopismo Naukowe, PAN o. Gdańsk.

- [5] Meuser P., Schimer C., 2006. *New Hospital Buildings in Germany*, vol. 1; *General Hospitals and Health Centers*, vol. 2, *Specialist Clinics and Medical Departments*, DOM.
- [6] Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 lutego 2018 r. w sprawie określenia wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego – (Dz.U. z 2018 r., poz. 496).
- [7] Szmit M., 2012. Rola uczelni wyższych w procesie rozwoju regionalnego: studium przypadku. [W:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy – modernizacja dla spójności społeczno-ekonomicznej*, M. Woźniak (red). *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego*, nr 18, s. 229.
- [8] Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2018 r., poz. 1945).
- [9] Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1056).
- [10] Węclawowicz-Bilska E., 1998. *Zdrowiska w strefie wpływów dużego miasta i aglomeracji. Zagadnienia programowo-przestrzenne*. Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, monografia 226, Kraków.
- [11] Wrana J., 2016. Synergia w nieidealnym „mieście idealnym” – próby integrowania Zamościa. *Wydział Budownictwa i Architektury, Wydawnictwo Budownictwo i Architektura*, Lublin.
- [12] Wrana J., Fitta-Spelina A., 2017. Razem dla spójnego miasta. Zjawisko synergii na przykładzie współpracy Politechniki Lubelskiej i Urzędu Miasta Zaklikowa. *PRZESTRZEŃ – URBANISTYKA – ARCHITEKTURA*, nr 1, s. 217–232.
- [13] Wrana J., Struzik W., 2019. Badania dla uzyskania wysokiej jakości powietrza w architekturze. Przykład – „WICA” Wschodnie Innowacyjne Centrum Architektury, przestrzeń i FORMA, no 40, *Czasopismo Naukowe PAN o. Gdańsk*.
- [14] Wysocka E., Muchowski Z. (red. nauk.), 2010. *Nałęczów: szanse i zagrożenia rozwoju miejscowości uzdrowiskowej*. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej, Nałęczów 21 maja 2010 r., Pett i-Wojciech Guz i Wspólnicy, Lublin.

SYNERGIA W ARCHITEKTURZE. TOŻSAMOŚĆ NOWEGO MIASTA UZDROWISKOWEGO

STRESZCZENIE. W publikacji przedstawiono realizację współpracy pomiędzy uczelnia – Politechniką Lubelską a samorządem – Urzędem Miejskim w Zaklikowie w latach 2016–2018 przy prowadzonych pracach badawczych autora z zespołem, dotyczących procesu integracji, roli i znaczenia architektury w kształtowaniu miasta zwartej oraz studiów i prac projektowych dla nowego miasta uzdrowiskowego w miejscowości Lipa gmina Zaklików. W dniu 16.03.2016 została podpisana umowa ramowa pomiędzy Politechniką Lubelską a Urzędem Gminy Zaklików, a pierwszym działaniem było zorganizowanie warsztatów studenckich (w lipcu 2016 r.) dotyczących dwóch koncepcji: przekształceń przestrzeni publicznej miasta oraz przebudowy i rozbudowy GOK Zaklików. Wynikiem rozwijającej się merytorycznej współpracy było podpisanie w marcu 2017 roku porozumienia wyrażającego wolę współdziałania na rzecz przyszłego nowego miasta/uzdrowiska w miejscowości Lipa na terenie gminy Zaklików, zmierzającego do uzyskania koncesji na eksploatację – odwiert Lipa Zdrój-1, po badaniach potwierdzających spełnienie wymagań dotyczących mineralnej wody leczniczej. Po uzyskaniu świadectw potwierdzających właściwości lecznicze wody, a także klimatu

otrzymano zaopiniowany w Ministerstwie Zdrowia – Departamencie Organizacji i Ochrony Zdrowia plan wyznaczonych stref ochronnych „A”, „B”, „C” nowego uzdrowiska. W roku 2018 podjęte zostały przez autora z zespołem pierwsze prace: *Koncepcje urbanistyczne zagospodarowania terenu planowanej strefy „A” ochrony uzdrowiskowej* – w dwóch wariantach oraz *Koncepcje miejscowego planu zagospodarowania strefy „A” uzdrowisko z oszacowaniem wstępnego modelu biznesowego dla planowanego uzdrowiska*. Uczestnicząca w pracach projektowych studentka Wydziału Budownictwa i Architektury Politechniki Lubelskiej (kierunku architektura i urbanistyka) inż. arch. Magdalena Olszak w 2018 roku podjęła pracę dyplomową, którą obroniła z wyróżnieniem w grudniu 2019 roku. Promotorem pracy był autor publikacji.

Słowa kluczowe: inspiracja, rozpoznanie standardu uzdrowisk, kreacja nowego uzdrowiska

SENERGY IN ARCHITEKTURE. THE IDENTITY OF NEW HEALTH RESORT

SUMMARY. The article presents the collaboration between a Lublin University of Technology and a local government – Zaklików Town Hall in the years 2016–2018 during the research carried out by the author and his team on the integration process, the role and importance of the architecture in shaping a compact city, as well as studies and project works for a new health resort in Lipa, in the Zaklików Municipality. On 16.03.2016 a framework agreement was signed between Lublin University of Technology and the Municipality of Zaklików. The first stage of the project was the student workshops (organised in July 2016 on two topics: the transformation of the public town space and rebuilding and extension of the Cultural Centre of Zaklików. The result of growing cooperation was the conclusion of the future new town/health resort in Lipa in the Zaklików Municipality aimed at obtaining a con-cession for exploitation of the Lipa Zdrój-1 well, after the research which confirmed the requirements for mineral healing water. After obtaining certificates attesting the therapeutic properties of water and climate, the plan of designated protection zones “A”, “B”, “C” of the new health resort was approved by the ministry of Health – Department of Organization and Health Protection, in 2018, the author and his team started the first works – “*Urban development concepts for the planned zone “A” of health resort protection* – in two variants” and “*Concepts of the local development plan for zone “A” of the health resort*” with development of a preliminary business model for the planned health resort. In 2018 a student of architecture and urban study, participating in the project, Magdalena Olszak, engineer of architecture wrote her master thesis on the subject of the first spa building in the “new town”, that she defended with distinction in December 2019.

Keywords: inspiration, recognising of the health resort standards, creation of a new health resort